

Ornitofauna heleșteelor de la Cefa și a Pădurii Rădvan

Dan Munteanu

Introducere

În anul 1989 heleșteele de la Cefa și Pădurea Rădvan au fost trecute pe lista Ariilor de Importanță Avifaunistică (Important Bird Areas), apoi la solicitarea Ministerului Mediului, Societatea Ornitologică Română a întocmit documentația necesară, ca zona să fie trecută în conf. cu Convenția de la Ramsar, pe lista Zonelor Umede de Importanță Internațională. În cele de mai jos, dorim de a prezenta varianta prescurtată a acestei documentații, bazată - pe lângă observațiile proprii - și pe observațiile numeroșilor membrii SOR.

Heleșteele de la Cefa au fost construite în 1914, între Crișul Negru și Crișul Repede, la vest de localitatea Cefa, pe teritoriul actualului județ Bihor, transformând terenurile pe atunci mlăștinoase, cu productivitate slabă din punct de vedere agricol. Apa heleșteelor provine dintr-un canal, săpat încă la sfârșitul secolului trecut, în vederea prevenirii inundațiilor de primăvară.

Pe teritoriul gospodăriei piscicole se află 14 iazuri, cu suprafață variabilă între 9 și 112 ha, de asemenea două bazine de iernare, cu suprafața totală de 58 ha. Adâncimea apei variază între 1 și 1,5 m. Toamna majoritatea iazurilor sunt golite de apă. Suprafața acoperită de stuf este cca 25 – 30 ha și prezintă o tendință de creștere, ceea ce se explică prin dificultățile economice necesară gospodăririi heleșteelor.

Heleșteele sunt înconjurate de zone mlăștinoase, dintre care o parte sunt iazuri abandonate, de asemenea câmpuri umede și terenuri agricole.

Dintre esențele lemnoase a Pădurii Rădvan, enumerăm stejarul, arțarul și carpenul. Înălțimea arborilor variază între 18 și 20 m, fondul forestier este de 230 ha.

Biotopii

În zona Cefa-Rădvan, se delimitează următorii biotopi mai importanți:

- heleștee
- mlăștini cu stufăriș
- câmpuri mlăștinoase
- pădure

Vegetația formată în heleștee, constituie un biotop important pentru ornitofauna acvatică, în număr considerabil cuibărește aici gâsca de vară, găinușa de baltă, lișița, stârcul pitic, stârcul roșu, buhaiul de baltă, corcodelul pitic, corcodelul cu gât roșu, corcodelul cu gât negru, heretele de stuf. Dintre păsările cuibăritoare pe plauri, enumerăm corcodelul mare și chirighița cu obraji albi. Păsările cuibăritoare în stuf și pe arborii de pe lângă canalele, sunt speciile de lăcari, pițigoiiul bărbos, presura de stuf și boicușul. Heleșteele asigură hrană pentru stării ce cuibăresc în pădurea apropiată, stârcului de noapte, egretei mici, iar primăvara-toamnă păsărilor călătoare în pasaj, în deosebi rațelor și pescărușilor. Pe timpul pescuitului de toamnă fundul iazurilor asigură hrană pentru mii de păsări de tărături. Tot pentru hrană vin aici cormoranii mari de pe heleșteele învecinate din Biharuța.

Ornitofauna mlaștinilor cu stufăriș este mai săracă, deoarece în aceste zone lipsesc speciile de apă.

Ornitofauna clocitoare a câmpurilor mlaștinoase este formată din nagățul și codobatura albă, iar aceste terenuri constituie importante locuri de hrănire pentru păsările de tărături de talie mai mare.

În pădure cuibăresc trei specii de stârci într-o colonie mixtă, cunoscută deja din anii '40. La ora actuală, aceasta este cea mai mare colonie cunoscută în partea de vest a României. Aici cuibăresc: stârcul cenușiu (80 %), egreta mică (5 %) și stârcul de noapte (15%). Numărul cuiburilor se ridică la 3-400-000 pe an. În pădure mai cuibăresc păsări răpitoare (șorecar comun, gaie brună), ciocanitoare, porumbei și turturele, cuc, numeroase păsări cântătoare (privighetoare de zăvoi, măcăleandru, mierlă, silvii diferite, pitulici, muscar sur, pițigoii, sticlete, graur, cioară grivă, botgros, diferite specii de cinteze și presură galbenă). În timpul pasajului apare și sitarul de pădure.

Ultimele două decenii au produs schimbări atât calitative, cât și cantitative. Față de ultimele două decenii, servesc drept comparație observațiile ornitologice, abordate la începutul anilor '60.

1. Specii dispărute: lebdă cucuiată (deși probabil va apărea din nou), stârc galben
2. Noi specii cuibăritoare: chirighița cu bărbie albă (în expansiune în toată țara)
3. Specii cu tendință de scădere: pescăruș răzător (datorită perturbarilor speciei și vânătorii)
4. Specii cu tendință de creștere: stârc cenușiu
5. Populații stabile, între altele, au egreta mică și stârcul de noapte.

Păsări

În zona respectivă s-a putut identifica 160 specii de păsări, cuprinzând toate categoriile sistematice. În cele de mai jos, enumerăm speciile de păsări acvatice, în cazul speciilor cuibăritoare în paranteze nr. perechilor, la alte categorii nr. exemplare.

1. Specii cuibăritoare

<i>Podiceps cristatus</i>	(50 – 80)	<i>Gallinula chloropus</i>	(40 – 80)
<i>Podiceps griseigena</i>	(4 – 8)	<i>Rallus aquaticus</i>	(?)
<i>Podiceps nigricollis</i>	(20 – 30)	<i>Porzana porzana</i>	(?)
<i>Ixobrychus minutus</i>	(40 – 60)	<i>Fulica atra</i>	(100 – 200)
<i>Botaurus stellaris</i>	(5 – 10)	<i>Actitis hypoleucos</i>	(4 – 10)
<i>Nycticorax nycticorax</i>	(50 – 100)	<i>Vanellus vanellus</i>	(10 – 20)
<i>Egretta garzetta</i>	(30 – 40)	<i>Larus ridibundus</i>	(20 – 80)
<i>Ardea cinerea</i>	(150 – 200)	<i>Chlidonias hybridus</i>	(40 – 80)
<i>Ardea purpurea</i>	(2 – 4)	<i>Alcedo atthis</i>	(4 – 8)
<i>Circus aeruginosus</i>	(3 – 5)	<i>Panurus biarmicus</i>	(?)
<i>Anser anser</i>	(2 - 4)	<i>Remiz pendulinus</i>	(10 – 30)
<i>Anas querquedula</i>	(10 – 20)	<i>Acrocephalus arundinaceus</i>	(?)
<i>Anas platyrhynchos</i>	(60 – 100)	<i>Acrocephalus scirpaceus</i>	(?)
<i>Aythya ferina</i>	(20 – 40)	<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	(?)
<i>Aythya nyroca</i>	(? 2 – 10)	<i>Emberiza schoeniculus</i>	(?)

2. Specii de pasaj

<i>Ciconia nigra</i>	(2 – 13)	<i>Calidris minuta</i>	(40 – 150)
<i>Anser albifrons</i>	(200– 7000)	<i>Calidris alpina</i>	(20 – 100)
<i>Anas penelope</i>	(20 – 120)	<i>Philomachus pugnax</i>	(100 – 800)
<i>Anas strepera</i>	(10 – 20)	<i>Gallinago gallinago</i>	(20 – 100)
<i>Anas acuta</i>	(20 – 150)	<i>Limosa limosa</i>	(20 – 150)
<i>Anas clypeata</i>	(20 – 130)	<i>Numenius arquata</i>	(50 – 300)
<i>Grus grus</i>	(10 – 325)	<i>Numenius phaeopus</i>	(2 – 6)
<i>Chlydonias niger</i>	(15 – 30)	<i>Tringa erythropus</i>	(10 – 360)
<i>Sterna hirundo</i>	(5 – 25)	<i>Tringa nebularia</i>	(20 – 150)

<i>Charadrius dubius</i>	(4 – 20)	<i>Tringa ochropus</i>	(2 – 20)
<i>Charadrius hiaticula</i>	(4 – 20)	<i>Tringa glareola</i>	(20 – 60)
<i>Pluvialis apricaria</i>	(5 – 20)	<i>Tringa stagnatilis</i>	(2 – 10)
<i>Pluvialis squatarola</i>	(10 – 40)	<i>Tringa totanus</i>	(10 – 60)

3. Oaspeți de iarnă

<i>Gavia arcitica</i>	(3 – 4)	<i>Mergus albellus</i>	(3 – 23)
<i>Cygnus cygnus</i>	(2 – 10)	<i>Mergus serrator</i>	(1 – 2)
<i>Cygnus olor</i>	(2 – 10)	<i>Mergus merganser</i>	(2 – 6)
<i>Aythya fuligula</i>	(30 - 520)	<i>Larus canus</i>	(40 – 350)
<i>Bucephala clangula</i>	(5 – 290)		

4. Specii eratic

<i>Podiceps auritus</i>	(1 – 2)	<i>Branta rufficollis</i>	(1-2)
<i>Phalacrocorax carbo</i>	(10 – 300)	<i>Recurvirostra avosetta</i>	(2-6)
<i>Phalacrocorax pygmaeus</i>	(5 – 20)	<i>Himantopus himantopus</i>	(1-2)
<i>Plegadis falcinellus</i>	(1 – 2)	<i>Larus minutus</i>	(2-3)
<i>Platalea leucorodia</i>	(2 – 4)	<i>Larus cachinnans</i>	(40 - 200)

Factori de periclitare pentru biotopi și păsări:

- activități de gospodărire piscicolă, în deosebi arderea, resp. tăierea stufului, în general distrugerea vegetației acvatice
- urmărirea neîncetată a păsărilor ihtiofage (în special cormoranul mare și pescăruș râzător)
- vânătoarea (inclusiv braconajul)
- tăierea neorganizată a stufului
- pescuitul sportiv intensiv
- cositul și pășunatul în jurul heleșteelor

Protecție

Pădurea Rădvan pe baza hotărârii nr. 251/20.06.1981 al Consiliului Județean Bihor, devine rezervație zoologică, având drept scop prioritar protecția coloniei de stârci. Problema protecției Pădurii Rădvan cade în jurisdicția autorității locale din județul Bihor și a Agenției pentru Protecția Mediului.

Pe lângă acestea, pădurea constituie averea statului, iar pescăria este în proprietatea Fondului Proprietății de Stat (situație temporară) și în prezent este sub gospodărirea Societății pe Acțiuni Pro Acva.

Propuneri

1. Interzicerea vânătorii pe suprafața heleșteelor de la Cefa
2. Sistarea activității de producție pe un iaz mai puțin rentabil, înființarea tot acolo a unei zone strict protejate
3. Totodată considerăm necesară continuarea cercetării zonei și a malștinilor învecinate, în vederea declarării ca rezervație
4. Publicarea unui material documentar scurt, care face cunoscute valorile naturale ale zonei și militează pentru declararea ca rezervație.

Author address:

Dan Munteanu
Societatea Ornitologică Română
SOR/BirdLifeRomânia), Cluj-Napoca